

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова,
Институт за изследване на изкуствата – БАН, Нов български университет

за дисертационния труд на тема
**„ДИРИГЕНТСКИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА НА
СИМФОНИЧНИТЕ ТВОРБИ НА ДИМИТЪР ТЪПКОВ“**

Научен ръководител: проф. Пламен Джуров

За присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
проф. направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

Автор: ЙОРДАН ПЛАМЕНОВ ПЪШЕВ

докторант в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ – София,
Теоретико-композиторски и диригентски факултет,
катедра „Дирижиране и композиция“

Дисертационният труд на Йордан Пъшев разглежда конкретни интерпретационни проблеми, свързани с диригентския прочит на симфоничното творчество на композитора Димитър Тъпков.

Авторът на дисертационния труд (роден е 1991) завършва оркестрово дирижиране в НМА „Проф. П. Владигеров“, работи с проф. Пламен Джуров и доц. д-р Георги Патриков. В краткото му представяне са подчертани множеството концертни изяви с Академичния симфоничен оркестър, работата му с различни оркестрови състави като Оркестъра на юристите в България, Симфониета „София“ и др. Като диригент на Камерен ансамбъл „Метаморфози“ и Камерен ансамбъл към НМА той осъществява концерти в София и Пловдив, изпълнявайки и съвременна българска музика. В

годините 2017 – 2020 е гост-диригент на Симфониета „Видин”, Камерния оркестър при Община Хасково и на Музикално-драматичния театър „Константин Кисимов”. Понастоящем работи като артистичен координатор в Софийската опера и балет. Ще прибавя и широкия репертоарен лист, посочен на страницата на Великотърновския театър, в който присъстват композитори от барока до съвременността, включително съвременни български композитори, например Красимир Тасков.

Похвално е, че дисертантът е насочил своето внимание към български композитор. Изборът на симфоничното творчество на Димитър Тъпков е в голяма степен благодатно за такъв интерпретационен анализ. На ерудираната личност на проф. Тъпков са посветени много сериозни текстове. Произведенията на композитора са били обект на задълбочени анализи в сп. „Българска музика“, в. „Култура“ и други; съществува монографично изследване на симфоничните му опуси от Мирослава Генова („Симфониите на Димитър Тъпков“, 1997); публикувани са анкети, интервюта и прочее; разгледан е и неговият композиционен стил (ще посоча само великолепната статия на ученика на проф. Димитър Тъпков – композитора Румен Бальозов, във в. „Култура“, 2004).

По отношение на дисертационния труд ще подчертая коректно използваната в текста литература, свързана с името на Димитър Тъпков, което е в плюс за изложението и основа за направените анализи.

Както е посочено, „предмет на изследване е диригентската интерпретационна проблематика в симфоничните произведения на Тъпков и по-конкретно в неговите симфонии“, а целта е да се анализират специфичният композиционен изказ и музикалностилистичните особености в симфоничното творчество на композитора, както и да се анализират

диригентските проблеми, свързани с тяхната интерпретация. Разгледаните „интерпретационни, технически и мануални проблеми от гледна точка на диригента, придружени със съответните предложения за тяхното преодоляване“ са конкретните задачи на дисертационния текст. За по-прегледното представяне на направените наблюдения и изводи, авторът въвежда класификация на диригентските проблеми.

Структурата на дисертационния труд е организирана в увод, три глави, заключение, библиография и приложения, общо 136 с.

Първа глава „Характеристика на стилистичните особености и изследване на композиционната структура на симфоничните произведения на Димитър Тъпков“ (с. 10 – 25) е по-кратка.

В първата ѝ подглава, която е въстъпителна, е представена личността на Димитър Тъпков като изявен творец, общественик и педагог. Накратко са анализирани обществените и творческите му активности, като те са проследени и изложени хронологично.

Във втората подглава е направен опит за систематизиране на стилистичните особености в симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Посочени са основни характеристики на композиционния му език. Така замислен, според мен този раздел можеше да бъде разгърнат и симфоничното творчество да бъде изведено в контекста на по-цялостна и по-детайлна жанрова картина, представяща композитора.

Втората глава (с. 26 – 89) е най-разгърнатата като обем, тя е централна за изследването. Състои се от пет подглави, всяка посветена на отделно произведение: Симфония № 1 Sinfonia Breve „1878“, Симфония № 2 за глас и оркестър по стихове на Анастас Стоянов (в памет на диригента Васил Стефанов), Симфония № 3 „Микросимфония за струнни върху A(rthur) и

Н(onegger)“, „Симфониета за струнен оркестър“ и „Анданте (в памет на Александър Танев)“.

Петте творби са доста подробно разгледани, формулирани са конкретни интерпретационни, мануални и технически трудности. Направените анализи са добре аргументирани, илюстрирани са с подходящи нотни примери. Предложени са варианти за преодоляване на съществуващи интерпретационни проблеми.

При хронологично въведения анализ на творбите авторът коментира развитието на композиторските идеи, разширяването на композиционния му език, формирането на „възможно най-лаконичен и афористичен музикален изказ“ (определение на Екатерина Дочева, цитирано в труда).

В кратката трета глава „Систематизация на диригентските проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков“ (с. 90 – 104) авторът специално разглежда основните диригентски проблеми в симфоничните произведения. Приемам, че целта на този раздел е смислово да се резюмират предходните анализи.

В двете ѝ подглави отново са анализирани и обобщени основните диригентски проблеми, възникващи при репетиционния процес и реализирането на симфоничните опуси. Подчертано е, че посочените проблеми са породени най-вече от честата смяна на метрума и размера, на усложнената и многопластова музикална фактура. Посочени са различни диригентски подходи. А във втората подглава – „Систематизация на интерпретационните и диригентско-изпълнителските проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков“, е направена систематизация на диригентската проблематика.

В заключението са обобщени и аргументите, представящи

професионалната методиката на диригентска реализация на неговите симфонични произведения.

Представените приноси не са формулирани ясно. Освен това текстовете за приносите в дисертационния труд и автореферата не са идентични.

Въз основа на поставените задачи и тяхното реализирани в текста, ще посоча следните приноси:

– първо, изведена е нова гледна точка към симфоничното творчество на Димитър Тъпков, а именно диригентски анализ и свързаните с него конкретни проблеми;

– второ, направен е опит за систематизиране на диригентските проблеми и предлагането на решения за тяхното преодоляване;

– трето, текстът обогатява литературата, свързана с композитора и с българската музика въобще;

– четвърто, трудът има и научно-приложен характер, той ще бъде полезен за бъдещите интерпретатори на симфоничното творчество на Димитър Тъпков.

Тук трябва да коментирам и художествено-творческата активност на автора, свързана с докторантурата. Тя е посочена, но без конкретизация. Приемам, че паралелно с научната работата върху дисертацията са осъществени няколко концерта, включващи симфонични творби на Димитър Тъпков, на които са изпълнени две от разглежданите творби – „Симфониета за струнен оркестър“ и „Анданте (в памет на Александър Танев)“.

Осъществени са 4 публикации, части от дисертационния труд, включени в сборници от докторантските четения на НМА.

Авторефератът резюмира текста на дисертационния труд.

Имам някои съществени бележки към дисертационния текст. Те се отнасят на първо място към стилистичните проблеми в изложението, което се нуждае от прецизна техническа редакция (допуснати са много технически грешки дори при изписването на имена, заглавия и пр.), но на места и от смислова (например „употребата на нови композиционни и авангардни техники и похвати...“). Съществуват някои повторения във втора и трета глава. А поместеният хронограф според мен няма място в труда освен като посочена литература, той е самостоятелно издание.

Заключение: Имайки предвид преди всичко задълбочения анализ на диригентската интерпретация на разглежданите творби, който е в основата на изследването, предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Йордан Пламенов Пъшев за дисертационния труд на тема „Диригентски проблеми при интерпретацията на симфоничните творби на Димитър Тъпков“ образователната и научна степен „доктор“, проф. направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 15.03.2022